

Yhteiskunnallisten yritysten
liiketoimintaedellytysten parantaminen
-koordinaatiohanke

Tuottaako vaikuttavuus päänvaivaa?

Veera Laurila, THL
5.3.2026

Euroopan unionin
osarahoittama

Tilaisuuden tavoite

- Lisätä ymmärrystä vaikuttavuudesta
- Selkeyttää käsitteitä, jotka usein sekoittuvat
- Antaa ajattelun työkaluja hankesuunnitteluun ja toiminnan tueksi
- Johdatella seuraavaan työpajaan 8.4., aiheena mittaaminen ja arviointi

Miksi vaikuttavuus voi tuntua hankalalta?

- Käsite on laaja ja moniulotteinen
- Vaikuttavuuden näkökulmia on useita: yhteiskunnallinen, taloudellinen, ekologinen, laatu (esim. hoidon tai palvelun) jne.
- Vaikuttavuuden mittakaavoja on monia: mikrotaso (yksilö), mesotaso (palvelujärjestelmä tai organisaatio), makrotaso (yhteiskunta tai väestö)
- Vaikuttavuus näkyy usein vasta hankkeen jälkeen eikä ole lineaarista
- Vaikea erottaa tekemisestä ja tuloksista – vaatii pohdintaa!

Vaikuttavuus ESR+-kontekstissa

- Vaikuttavuus tarkoittaa muutosta, ei toimintaa
- Muutos voi koskea ihmisiä, toimintatapoja tai rakenteita
- Hanke on yksi vaikuttava tekijä muiden tekijöiden joukossa
- Rahoittajan näkökulma: vaikuttavuus kuvaa tavoitteiden saavuttamista sekä vaikutusten merkittävyyttä ja kestävyyttä
- Painotusta entistä enemmän tulevaisuudessa

Vaikuttavuus ei ole tekemistä

- Pelkkä tekeminen ei vielä kerro vaikuttavuudesta
- Vaikuttavuus liittyy muutokseen, ei toimenpiteisiin: esim. osallistujien määrä ei kerro, onko toiminnasta ollut todellista hyötyä
- Olennaista on ymmärtää ja kuvata, mitä toiminnan seurauksena muuttuu

Tuotos, tulos, vaikutus vai vaikuttavuus?

Miksi käsitteiden ero on tärkeä?

- Tuotokset, tulokset, vaikutukset ja vaikuttavuus sekoittuvat helposti
- Ne tarkoittavat ja ovat eri asioita!
- Selkeä erotus auttaa hahmottamaan kokonaisuuden etenemisen ja aikajänteen
- Erotus lisää hankkeen uskottavuutta
- Helpottaa myös arviointia ja viestintää

Tuotokset

- Tuotokset ovat hankkeen konkreettista tekemistä
- Esim. koulutukset, työpajat, seminaarit ja raportit
- Rahoittajan näkökulma: painotetaan selkeää yhteyttä toimenpiteiden ja tavoitteiden välillä – mitkä käytännön tuotokset tai toimenpiteet edesauttavat tuloksiin pääsemistä?
- *”Toteutetaan opas digipalveluun ja järjestetään 5 koulutuskertaa”*

Tulokset

- Tulokset kuvaavat lyhyen aikavälin muutosta kohderyhmässä (heti tai toiminnan aikana)
- Osaaminen, toiminta tai ajattelu muuttuu
- Tulokset ovat usein mitattavissa hankeaikana
- *"50 henkilöä osallistui, 5 koulutuskertaa toteutui"*

Vaikutukset

- Vaikutukset ovat pidemmän aikavälin muutosta
- Osaaminen, toiminta tai ajattelu muuttuu
- Voi olla positiivinen tai negatiivinen – sitä tulee arvioida
- Kokeileminen on osa kehittämistä: Onnistuiko tai epäonnistuiko jokin toimenpide? Tuottiko se toivottua muutosta? Jos ei tuottanut, mitä siitä seuraa?
- *"Koulutukseen osallistuneet osaavat käyttää digipalveluita itsenäisesti"*

Vaikuttavuus

- Vaikuttavuus on pitkän aikavälin tavoiteltu hyöty tai kehityskulku
- Vaikuttavuus näkyy usein hankkeen jälkeen ja kytkeytyy tulosten hyödynnettävyyteen
- Rahoittajan näkökulma: kokonaisvaltaisempi arvio hankkeen onnistumisesta - miksi tällä muutoksella on yhteiskunnallista väliä?
- *"Osallistujien arjenhallinta paranee ja kokemus itsenäisyydestä lisääntyy"*

Arviointimalli: IOOI

Input (**panos**): resurssit, kuten rahoitus, henkilöstö ja aika

Output (**tuotos**) : konkreettiset tuotokset, esim. toimintamallit

Outcome (**vaikutus**): lyhyen ja keskipitkän aikavälin muutokset

Impact (**vaikuttavuus**): pitkän aikavälin pysyvät vaikutukset

Arviointimalli IOOI

Panos

- Resurssit kuten raha, henkilöstö, osaaminen, verkostot

*Raha, jolla
palkataan
kalastuksenopettaja*

Tuotos

- Mitattava tehty työ: tunnit, kontaktien lukumäärä, kirjoitetut raportit, jne.

*Kalastusta
opetetaan 10 tuntia*

Vaikutus

- Konkreettinen muutos ihmisissä tai rakenteissa: oppiminen, uudet asenteet, uudet käytännöt, lakimuutokset jne.

*Opiskelija osaa
kalastaa*

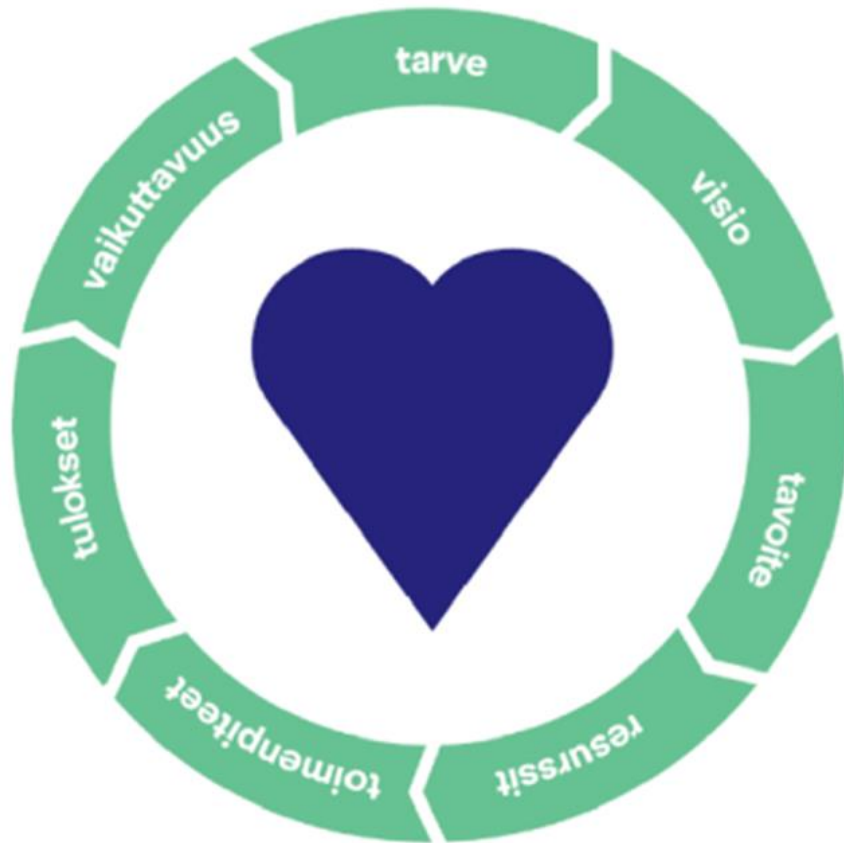
Vaikuttavuus

- Ihmisten hyvinvointi ja yhteiskunnallinen hyöty: työllistyminen, terveet elinvuodet, kustannusten aleneminen, yhteisöllisyys jne.

*Uusi kalastaja saa
parempaa ravintoa,
hallitsee elämänsä,
ansaitsee elantonsa,
elintaso kohoaa*

Vaikuttavuusketju työkaluna

- Vaikuttavuusketju on ajattelun apuväline
- Selkeä ja realistinen yhteys toimenpiteiden, tulosten ja vaikuttavuuden välillä on arvioinnin perusta
- Ketjua voi tarkentaa hankkeen aikana

Vaikuttavuusketju

- Auttaa hahmottamaan muutoksen logiikkaa
- Ketju alkaa yhteiskunnallisesta tarpeesta
- Ketju ei ala siitä, mitä hanke tekee

Mistä yhteiskunnallisesta haasteesta on kysymys? Ketä se koskee ja kuinka paljon heitä on?

Miltä tilanne näyttää,
kun tarpeeseen on
vastattu?

Mitä konkreettisia muutoksia ihmisten elämässä tulee tapahtua, jotta visio on mahdollinen?

Mitä resursseja
tavoitteiden
toteuttaminen vaatii?

Mitä tehdään, kuinka paljon, kenelle? Mikä takaa sen, että tavoitellut muutokset saadaan aikaan?

Mitä tuloksia syntyy?
Millä mittareilla niitä
seurataan ja miten
tulokset todennetaan?

Mitä inhimillisiä ja taloudellisia hyötyjä yhteiskunnallisella tasolla syntyy, kun tarpeeseen on vastattu?

Tietolähteet

Tietolähteet

Tietolähteet

Tietolähteet

Tietolähteet

Tietolähteet

Tietolähteet

Vaikuttavuus ei synny sattumalta

- Aktiivinen hanke- tai toimintasuunnitelman arviointi ja muokkaaminen
- Asiantuntijat ja keskeiset toimijat yhteiskehittäjinä
- Dokumentointi, jotta tulokset ovat todennettavissa ja hyödynnettävissä
- Toiminnan arviointi ja jatkokehittäminen
- Jatkuvuus: kuka ottaa vastuun omistajuudesta hankkeen jälkeen?
- Viestintä!

Vaikuttavuus?

”Se , mitä saadaan aikaan, kun toiminta on suunnattu oikein”

Mitä tavoitellaan – tulosten rajaaminen?

- ”Liian suuri lupaus on vaikuttavuuden pahin vihollinen”
- Kunnianhimo vs. realismi
- Rajaaminen tekee vaikuttavuudesta uskottavaa
- Rajaaminen auttaa kohdentamaan toimenpiteet ja osoittamaan muutoksen
- Pienikin muutos voi olla merkityksellinen
- Erityisen tärkeää ESR+ -hankkeissa

Rahoittajan näkökulma (ESR+)

- Rahoittaja ei oleta, että hanke yksin ratkaisee yhteiskunnallisen ongelman.
- **Rahoittaja odottaa, että hanke pystyy perustelemaan oman osuutensa muutoksessa.**
- Hanketyössä riittää looginen, perusteltu kuvaus oletetuista vaikutuksista, ei tieteellinen todistus.
- **Muutoskyky ei ole sama kuin varma lopputulos.**

Rahoittajan näkökulma: tuloksellisuus

Mitkä ovat hankkeen konkreettiset tulokset? Mitä hankkeella saadaan aikaan?

Toimenpiteiden tuloksena hankkeessa voi syntyä palveluja, toimintamalleja, selvityksiä, oppaita, ohjeistuksia tai muita tuotoksia

Tulosten tulee heijastaa asetettuja tavoitteita

Tuloksia tarkastellaan mm. hankkeen toteutusaikana kerättävien määrällisten tietojen avulla

Rahoittajan näkökulma: vaikuttavuus

Mitä pitkän aikavälin vaikutuksia hankkeella saadaan aikaan? Miten vaikutukset voidaan **laadullisesti** todentaa ja määrällisesti mitata? Mitä hankkeen päätyttyä jää jäljelle tästä hanketyöstä ja panostuksesta?

Esim. uuden toimintamallin vaikutus työllisyyteen tai osallisuuteen / liiketoiminnan kehittyminen saa aikaan kasvua ja parantaa työllisyyttä / tutkimuslaitoksen ja yritysten kanssa tehtävä yhteistyö konkretisoituu uusina tuotteina tai palveluina

Tulosten hyödynnettävyys ja juurruttaminen hankkeen jälkeen

Strateginen yhteys ESR+ -ohjelman ja politiikkatavoitteiden kanssa

Kolme avainkysymystä

Kenelle
muutos
tapahtuu?

Miten
muutos
näkyy?

Missä
muutos
näkyy?

Esimerkki: Työllisyyspalvelut

”Parannamme työllisyyttä”

... avattuna yleisestä toteamuksesta yksityiskohtaisempaan:

- Kohderyhmän palvelupolut selkeytyvät
- Palveluihin hakeutuminen helpottuu
- Pitkittyneen työttömyyden riski pienenee

Esimerkki: Osallisuus

”Lisäämme osallisuutta”

- Kohderyhmän ääni tulee kuulluksi
- Osallisuutta edistävät rakenteet vahvistuvat
- Kehittäminen vastaa todellisiin tarpeisiin

Esimerkki: Ammattilaisten yhteistyö

”Kehitämme palvelujärjestelmää”

- Yhdessä kehitetyt toimintamallit otetaan käyttöön
- Osaaminen ja yhteistyö kehittyvät
- Palvelut kohdentuvat paremmin

Mitä esimerkit osoittavat?

- Vaikuttavuus edellyttää rajaamista
- Muutos kuvataan arjen tasolla ja konkreettisesti
- Kohderyhmä määritelty selkeästi
- Vaikuttavuus tulee näkyväksi
- Rahoittajan näkökulma: tulosten hyödynnettävyys ja jatkokäyttö

Entä hankkeen jälkeen?

- Hankerahoituksen pääasiallinen tarkoitus on olla vain toiminnan liikkeellepaneva voima
- Toteuttajan on suunniteltava toiminnan jatkaminen tai tulosten hyödyntäminen.
- Hankerahoitus ei ole toiminnan pysyvä rahoitusmuoto ja tulosten pitäisi olla hyödynnettävissä myös myöhemmin
- Kerro hankkeen yleisesti hyödynnettävät tulokset ja missä ne tulevat olemaan julkisesti saatavilla

Vaikuttavuus ja viestintä – mikä niiden yhteys on?

- Vaikuttavuus ei synny vain tekemällä, vaan myös näkyväksi tekemällä
- Viestintä auttaa muotoilemaan tulokset ymmärrettäviksi ja muidenkin hyödynnettäviksi
- Viestintä on osa vaikuttavuutta, ei erillinen lisä
- Rahoittajan näkökulma: viestintä tukee tulosten juurruttamista

Mitä vaikuttavuusviestintä on – ja mitä se ei ole

- Ei ole vain tapahtumista tiedottamista tai loppuraportointia
- Ei ole pelkkää rahoittajalle viestimistä
- On tulosten ja muutosten sanoittamista eri kohderyhmille
- On oppien, mallien ja kokemusten jakamista jatkokäyttöä varten

Tavoitteiden laatu

Realistiset,
mutta
kunnianhimoiset
tavoitteet

Selkeä yhteys
toimenpiteiden
ja tulosten välillä

Tulosten hyödynnettävyys

Hankkeen
päättymisen
jälkeinen
vaikuttavuus

Juurtuminen
käytäntöön ja
rakenteisiin

Strateginen yhteys

Vastaa Uudistuva
ja osaava Suomi -
ohjelman,
maakuntaohjel-
man tms.
tavoitteisiin

Mittarit ja seuranta

Hankkeen aikana:
Tuotos- ja
tulosindikaattorit

Hankkeen jälkeen:
Pitkän aikavälin
vaikuttavuuden
arviointi

Viestintä ja juurruttaminen

Vaikuttavuusviestintä:
tuo esiin hankkeen
yhteiskunnallinen
hyöty

Tulosten levittäminen
ja käytäntöön
juurruttaminen

Kohderyhmien
osallistuminen ja
yhteiskehittäminen

Vaikuttavuus?

**”Jos muutos tapahtuu, mutta kukaan ei ota sitä käyttöön,
syntyykö vaikuttavuutta?”**

Materiaaleja (yyo.fi)

Yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa yritystoimintaa –
itseopiskelumateriaali

Vaikuttavuusteemainen kirjoitussarja

Webinaaritallenteita mm. vaikuttavuuteen liittyen

Tukea hanketoimijoille

Yhteiskunnallisten yritysten
liiketoimintaedellytysten parantaminen
-koordinaatiohanke

Kiitos!

Euroopan unionin
osarahoittama